

TILAME

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI

**TOSHKENT IRRIGASIYA VA QISHLOQ
XO'JALIGINI MEXANIZASIYALASH
MUHANDISLIK INSTITUTI QOSHIDAGI**

INTERHAUS TASHKENT AKADEMIK LITSEYI

DUNYO DINLARI TARIXI

DINSHUNOSLIK FANIDA ZAMONAVIY TENDENSIYALAR.

1. Dinshunoslik fanining rivojlanish tarixi.

2. Din sotsiologiyasi, falsafasi, psixologiyasi, fenomenologiyasini o'rGANISH dagi yangi tendensiyalar.

Dunyodagi barcha dinlar va ular bilan bog'liq jarayonlarni xolisona o'rganuvchi fan «Dinshunoslik» deb ataladi. Mazkur fanning sohalari juda ko'p bo'lib, ulardan biri «Dunyo dinlari tarixi»dir.

Dinlarni o'rganish uzoq tarixga ega. Antik davrlardayoq insonlar din va uning mohiyati haqida fikr yuritganlar. Rim imperatori Konstantin I davrida (IV asr) xristian dini boshqa dinlar bilan bir mavqega ega bo'ldi. Keyinchalik Yevropada xristianlik dinining Rim imperiyasi tomonidan davlat dini sifatida e'tirof etilishi hamda cherkovning asta-sekin hokimiyatni qo'lga olishi natijasida ilm-fan ham xristianlik ta'siriga tushib qoldi.

VII-VIII asrlarda o'sha davrda mavjud dinlar haqida kichik risolalar paydo bo'lgan.

VIII-IX asrlarda esa dinlar tarixi va ta'limotlariga oid ilk kitoblar yaratildi.

XIX asrga kelib Yevropa mintaqasida cherkovning ta'siri kamaydi.

TIIAME

VII-VIII asrlarda o'sha davrda mavjud dinlar haqida kichik risolalar paydo bo'lgan.

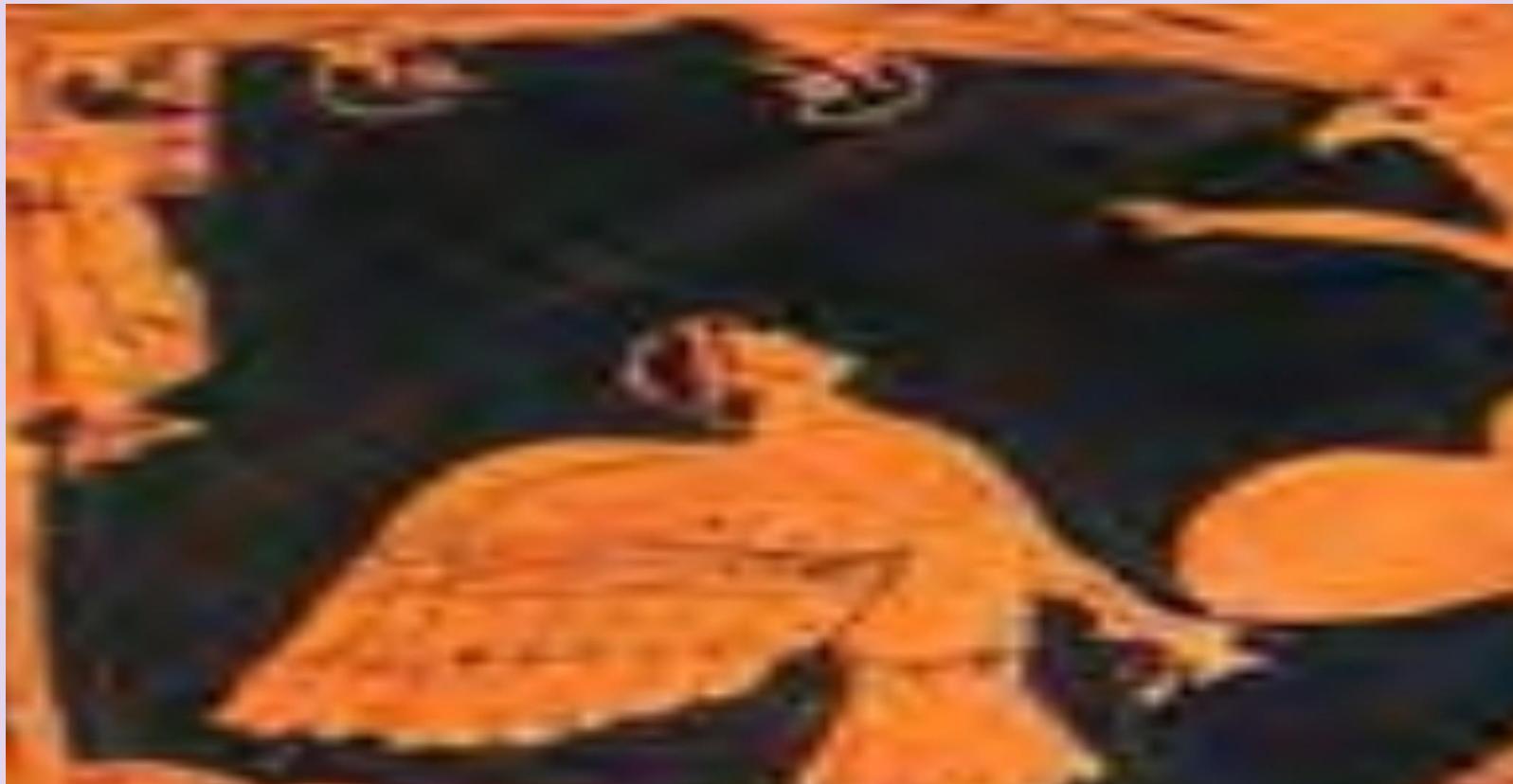
VIII-IX asrlarda esa dinlar tarixi va ta'limotlariga oid ilk kitoblar yaratildi.

XIX asrga kelib Yevropa mintaqasida cherkovning ta'siri kamaydi. Natijada boshqa fanlar qatori dinshunoslik fani ham cherkov ta'siridan chiqa boshladi. Shu davrda

Maks Myullerning «Qiyosiy mifologiya», «Dinlarning asosi va shakllanishiga oid ma'ruzalar» nomli asarlari nashrdan chiqdi.

TILAME

TIIAME

Keyinchalik Myuller mashhur Oksford universitetida dinlar tarixidan ma’ruzalar o’qigan va birinchi bo’lib «dinshunoslik» atamasini iste’molga kiritgan. Shu yo’sinda, dinshunoslik Parij, Bryussel va Rim universitetlarida fan sifatida o’qitila boshlangan. Sobiq Sovet Ittifoqi davrida dinshunoslik fani, asosan, dinlarni tanqid qilish va «eskilik sargiti» ekanini isbotlash uchun o’rganildi.

Islom olamida qiyosiy dinshunoslik sohasida ham salmoqli ishlar qilingan. Ulardan Abu Rayhon Beruniyning «Qadimgi xalqlardan qolgan yodgorliklar», Ibn Nadimning «Ko’rsatkich», Muhammad ibn Huzaylning «Majusiylik va ko’pxudolik kitobi», Abul-Abbos Ahmad ibn Muhammad Saraxsiyning «Sobiiylarning mazhablari vasfi haqida risola», Abu Zayd Balxiyning «Dinlar shariatlari kitobi» asarlarini sanab o’tish mumkin.

TIAME

Din sotsiologiyasi – din va jamiyat munosabatlari hamda shu munosabatlar ortidan kelib chiquvchi natijalarni o’rganuvchi dinshunoslik sohasi. U dinning davlat, xalq, oilaga nisbatan munosabatini, din sohasida yuzaga keluvchi ijtimoiy voqeа–hodisalarni, turli diniy jamoalarning jamiyat bilan o’zaro munosabatlarini tadqiq qiladi. Din sotsiologiyasi ham ijtimoiy, ham diniy ilmlarga tayanadi.

Din psixologiyasi — inson diniy hayotining psixologik jihatlarini o’rga nuvchi dinshunoslik sohasi.

Din psixologiyasi shaxsning diniy tajribalarini va bu tajribaning turli ko’rinishlarini bayon qilishga harakat qiladi. Kishining diniy his, tushuncha va yashash tarzi din psixologiyasining asosiy mavzusidir.

Din falsafasi — dinning mohiyati, insonning diniy haqiqatlar bilan bog'liqligini o'rghanadigan soha. U Xudoning mavjudligi, sifatlari, yaratuvchi va borliq munosabatlari, yaratish, olamning yaratilishidagi maqsad, qayta tirlish, payg'ambarlik va vahiy kabi keng miqyosdagi masalalarni qamrab oladi.

TIIAME

Din fenomenologiyasi — dinning ko'zga ko'rinvuvchi, tashqarida aks etuvchi.

Din fenomenologiyasi diniy tuyg'u va uning ko'rinishlari butun dunyoda deyarli bir-biriga o'xshashiga ishora qiladi. Turli dinlarning ibodat va marosimlari, muqaddas joy, zamon, narsa va shaxsiyatlarini tadqiq qilib, mushtarak jihatlarini topishga harakat qiladi.

Din tarixi — dinlarning yuzaga kelishi va rivojlanishi bosqichlarini o’rganuvchi soha. U bir qancha fanlarga tayanadi va ular bilan uzviy bog’liqdir. Diniy matnlarning o’rganilishida filologiya fani alohida ahamiyat kasb etadi. Bundan tashqari tarixni o’rganishda yordamchi fanlar — **mifologiya** (rivoyat va afsonalar), **etnologiya**, **arxeologiya**, **san’at tarixi**, **folklor** va shunga o’xshash bir qancha fanlar ham din tarixi bilan bevosita bog’liq.

Ilm moldunyodan ko'ra yaxshiroqdir.
Chunki, ilming seni asraydi, mol dunyoni esa
sen asrashing kerak bo'ladi.
Mol dunyo sarf qilinsa kamayadi, ilm esa
o'zgalarga o'rgatish bilan yanada yaxshiroqdir.

Abu Tolib.

1998 yil 26 martda “O’zbekiston Respublikasida vijdon erkinligi va diniy tashkilotlar” to’g’risida qonun qabul qilingan.

O’zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 16-apreldagi «Diniy-ma’rifiy soha faoliyatini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to’g’risida»gi Farmon e’lon qilingan.

TIIAME

Sobiq mustabid tuzum davrida
yurtimizda jami 80 ga yaqin masjid
faoliyat ko'rsatgan bo'lsa,
2018-yilga kelib ularning soni 2 mingdan
oshib ketdi.